

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Левицького Георгія Олександровича
«Диференційована хірургічна тактика при гострому тяжкому
панкреатиті в залежності від прогнозування динаміки органної
дисфункції», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 222 – Медицина (22 – Охорона здоров'я)**

Актуальність теми дослідження

Дисертаційна робота Левицького Г.О. присвячена надзвичайно актуальній проблемі сучасної невідкладної абдомінальної хірургії – оптимізації лікувальної тактики при гострому тяжкому панкреатиті.

За даними Global Burden of Disease Study 2019, Україна належить до країн із найвищою віково-стандартизованою захворюваністю на гострий панкреатит – приблизно 77 на 100 000 населення (95% ДІ 65,5–90), що є одним із найвищих показників у Європі. Східноєвропейський регіон демонструє стійку тенденцію до зростання захворюваності впродовж 1990–2019 років. Глобально щорічно реєструється понад 2,8 мільйона випадків гострого панкреатиту з більш ніж 115 тисячами летальних випадків.

Тяжкий перебіг спостерігається у 20-30% випадків та характеризується розвитком органної недостатності з летальністю 15-30%, що зростає до 36-40% при інфікованому панкреонекрозі. Персистуюча органна недостатність (≥ 48 годин) асоціюється з летальністю 20-30%, при мультиорганній недостатності цей показник перевищує 30-50%. Особливу стурбованість викликає те, що 42-56% випадків смерті відбувається протягом перших 14 днів захворювання, що підкреслює критичну важливість ранньої діагностики та прогнозування перебігу.

Традиційні шкали APACHE II, BISAP демонструють незадовільну прогностичну цінність на рівні 11-23%, що недостатньо для прийняття хірургічних рішень. Традиційні прогностичні шкали (APACHE II, BISAP, SIRS) демонструють низьку позитивну прогностичну цінність (11-23% за даними автора), що недостатньо для прийняття хірургічних рішень. Дослідження консорціуму APPRENTICE (1544 пацієнти, 22 центри)

підтвердили, що персистуюча органна недостатність є найсильнішим детермінантом летальності, однак виявили значну гетерогенність перебігу залежно від кількості, типу та послідовності ураження органів.

Здобувач пропонує принципово новий патерн-орієнтований підхід – виділення специфічних варіантів (патернів) розвитку органної недостатності з розробкою диференційованої тактики для кожного з них. Це логічний крок у напрямку персоналізованої хірургії, що відповідає сучасним тенденціям до ідентифікації біологічно значущих субфенотипів у критичних станах.

Робота виконувалась у рамках НДР кафедри хірургії №2 ПДМУ «Обґрунтування малоінвазивних втручань в структурі лікування гострої хірургічної патології» (№ 0121U113943), що підтверджує її актуальність для практичної хірургії.

Загальна характеристика роботи

Мета та завдання дослідження. Мета сформульована чітко і конкретно: покращити результати лікування шляхом оптимізації термінів та обсягу хірургічних втручань на основі прогнозування органної дисфункції. П'ять завдань логічно структуровані від аналізу предикторів через ідентифікацію патернів до оцінки клінічної ефективності.

Об'єкт та предмет дослідження визначені коректно. Дисертант досліджує не просто гострий панкреатит, а саме динаміку органної дисфункції та її варіанти, що є ключовим для вибору хірургічної тактики.

Структура дисертації та оцінка розділів

Дизайн дослідження. Робота базується на комбінованому ретроспективно-проспективному дизайні з аналізом 169 пацієнтів протягом 2014-2024 років:

- **Етап 1 (ретроспективний, 2014-2019):** Група порівняння (n=82), розподілена на підгрупу 1a без ОН (n=41, контроль) та підгрупу 1b з ОН (n=41, основа для виявлення патернів).
- **Етап 2 (проспективний, 2020-2022):** Підгрупа 2a (n=51) для валідації та оптимізації прогностичної моделі з інтеграцією тиреоїдного

профілю, покращення розробленої тактики покрокового алгоритму лікування.

- **Етап 3 (проспективний, 2022-2024):** Підгрупа 2b (n=36) для оцінки клінічної ефективності модифікованого алгоритму лікування.

Критерії відбору. Обґрунтованим є виключення біліарного панкреатиту, оскільки хірургічна тактика при ньому суттєво відрізняється (обов'язкова ЕРХПГ при холангіті, ранні ендоскопічні втручання), що могло б внести неконтрольовану варіабельність у дослідження диференційованого алгоритму. Включення пацієнтів із компенсованою супутньою патологією (ІХС, гіпертензія, ЦД) відповідає реальній клінічній практиці та підвищує зовнішню валідність результатів.

Технічне забезпечення. Розроблена автором база даних APRES на платформі Microsoft Access 2021, хоча і не є валідованим комерційним інструментом, демонструє технічну грамотність та забезпечує відтворюваність результатів. Використання навігаційних форм та SQL-запитів для автоматизованого розрахунку прогностичних шкал є прикладом практичного підходу до структурування даних у дослідницьких цілях. Система базується на реляційній моделі даних та відповідає міжнародному стандарту LOINC версії 2.75.

Структура та оцінка розділів

Робота має класичну структуру, викладена на 224 сторінках, містить 45 таблиць і 6 рисунків. Проаналізовано 187 літературних джерел, 68% з яких - іноземні публікації останніх років.

Розділ 1. Огляд літератури. Автор провів системний аналіз проблеми від базових понять до найновіших досягнень. Огляд не обмежується простим цитуванням, а містить критичний аналіз обмежень існуючих підходів. Розділ логічно завершується чітким формулюванням невирішених питань, що веде до власного дослідження.

Розділ 2. Матеріали та методи. Детальний опис дизайну дослідження з чітким обґрунтуванням критеріїв включення/виключення. Статистичні методи описані докладно – від непараметричних тестів до

факторного аналізу змішаних даних (FAMD/PCAmix) та дерев класифікації CHAID. В тексті розділу міститься прозорий опис послідовного (не рандомізованого) розподілу пацієнтів між підгрупами 2a і 2b. Використано сучасні статистичних методів (кластерний аналіз, ROC-аналіз, логістична регресія). Відображено чітке дотримання міжнародних рекомендацій (RAC 2012, WSES 2019, BMJ Best Practice) у групах дослідження.

Аналіз основних розділів та наукова новизна

Аналіз розділів власних досліджень

Розділ 3. Динаміка перебігу органної дисфункції. Найбільший за обсягом розділ містить ретроспективний аналіз 82 пацієнтів групи порівняння. Автор застосував оригінальний підхід – замість простого порівняння груп з ОН та без ОН, він використав агломераційну ієрархічну кластеризацію для виявлення природних фенотипів. Ідентифіковано три патерни органної недостатності з унікальними характеристиками:

1. **Ранній респіраторно-ренальний (39%):** розвивається на 10.3 добу, найкоротша госпіталізація (23.6 діб), характеризується агресивною хірургічною тактикою з найвищою частотою некректомій (56.3%).

2. **Пізній респіраторний (39%):** маніфестує на 38.5 добу, найдовша госпіталізація (61.1 діб), 100% потреба в мініінвазивних втручаннях, оптимальний для step-up підходу.

3. **Ранній мультисистемний (22%):** найтяжчий, розвивається на 3 добу, летальність 22.2%, найбільша потреба у ВІТ (8.2 доби), множинні епізоди ОН протягом перебігу ГП (77.8% мали ≥ 4 епізоди).

Використання факторного аналізу змішаних даних (PCAmix) дозволило об'єктивно виділити патерни, модель пояснює 41.8% варіабельності, що є прийнятним показником для клінічних даних. Виявлення патернів підтверджено не лише статистично, але й клінічно – кожен патерн має специфічні часові характеристики, хірургічну тактику та прогноз.

Розроблено диференційований чотириетапний алгоритм лікування з патерн-специфічними протоколами:

- **Етап I (0-6 год):** Первинна стратифікація на основі ЧСС ≥ 88 уд/хв, SIRS ≥ 1 , BISAP ≥ 1 , креатинін > 100 мкмоль/л, білок < 64 г/л
- **Етап II (6-24 год):** Визначення патерну за ієрархічним алгоритмом CHAID
- **Етап III (24-72 год):** Ініціація патерн-специфічного лікування з урахуванням критичних часових вікон
- **Етап IV (> 72 год):** Моніторинг та корекція тактики

Кожен патерн має індивідуалізовані терміни втручання: для раннього респіраторно-ренального – раннє дренування на 4-8 добу, можлива рання некректомія після 5 доби за відповідних показань; для пізнього респіраторного – відстрочені втручання на 24-40 добу з акцентом на мініінвазивні методи; для раннього мультисистемного – готовність до екстрених операцій з першої доби.

Розділ 4. Прогнозування виникнення та перебігу ОН. Проспективна валідація на 51 пацієнті підгрупи 2а. Автор не просто перевіряв модель, а оптимізував її, використовуючи ROC-аналіз та дерева рішень CHAID.

Ключові досягнення:

- Чутливість зросла з 46.2% до 94.9% після оптимізації порогових значень
- Успішна класифікація пацієнтів за патернами покращилась з 33.3% до 74.5%
- Загальна точність моделі – 84.3%

Інтеграція показників вільного Т3, Т4 і ТТГ як третього рівня класифікації дозволила досягти 98% точності ідентифікації пацієнтів у складних випадках. Найнижчі показники Т4 (16.470 ± 1.017 нмоль/л) виявлені при респіраторно-ренальному патерні, що відповідає концепції еутиреоїдного патологічного синдрому. Важливо, що тиреоїдний профіль запропоновано як додатковий (не обов'язковий) інструмент диференціації для складних випадків, що робить підхід економічно виправданим.

Нові предиктори:

- $MPV \geq 11.8$ фл: $AUC=0.816$, чутливість 77.3%, специфічність 80.0% (важливо – це рутинний показник загального аналізу крові без додаткових витрат)
- Лімфоцити $>1.6 \times 10^9/\text{л}$: $AUC=0.718$ для ОН
- Лімфоцити $>1.889 \times 10^9/\text{л}$: $AUC=0.746$ для МОН

Розділ 5. Корекція і тактика лікування. Порівняння результатів лікування традиційним методом (підгрупа 1b, $n=41$) та з використанням нового алгоритму (підгрупа 2b, $n=36$).

Ключові досягнення:

1. Частота персистоючої ОН знизилась з 90.2% до 50.0% ($OR=0.11$, $p<0.0001$).
2. Мультиорганна ОН зменшилась з 31.7% до 5.6% ($OR=0.13$, $p=0.004$).
3. Госпіталізація скоротилась на 13.9 днів (31.5%).
4. Кількість операцій зменшилась на 41%.

Автор провів патерн-специфічний аналіз, довівши різну ефективність підходів для кожного патерну.

Патерн-специфічна ефективність:

- ранній респіраторно-ренальний: елімінація летальності (0% проти 12.5%);
- пізній респіраторний: скорочення госпіталізації на 27.1 день ($p=0.009$);
- ранній мультисистемний: зменшення персистоючої ОН з 88.9% до 33.3% ($p=0.008$).

У 33.3% пацієнтів високого ризику вдалося запобігти розвитку органної недостатності – це один із найбільш клінічно значущих результатів дослідження.

Збільшення черезшкірних дренажів рідинних скупчень у 2.43 рази при зменшенні відкритих операцій на 41% демонструє успішне впровадження step-up підходу, що узгоджується з рекомендаціями WSES 2019 та результатами рандомізованих досліджень (PANTER trial, TENSION trial).

Розділ 6 (8 стор.) – стислий, але змістовний аналіз. Автор чесно вказує на обмеження (одноцентровий характер, невелика вибірка, відсутність зовнішньої валідації), що свідчить про наукову зрілість та критичне мислення.

Наукова новизна

Дисертант вперше:

1. **Ідентифікував три клінічні патерни органної недостатності** при тяжкому панкреатиті, використовуючи об'єктивні математичні методи кластеризації. Кожен патерн має специфічні часові (медіана початку: 10.3, 38.5, 3.0 діб), клінічні та прогностичні характеристики.

2. **Довів роль MPV як раннього предиктора ОН** з високою дискримінаційною здатністю ($AUC=0.816$). Важливо, що це простий і доступний показник, який визначається рутинно в складі загального аналізу крові без додаткових витрат.

3. **Розробив двоетапну ієрархічну прогностичну модель** з комплексними критеріями першого етапу ($ЧСС \geq 88$, $SIRS \geq 1$, $BISAP \geq 1$, креатинін >100 , білок <64) та алгоритмом CHAID для диференціації патернів на другому етапі. Модель підвищила чутливість з 46.2% до 94.9%.

4. **Інтегрував тиреоїдний профіль у прогностичну модель** як опціональний третій рівень класифікації, що підвищило точність до 98% у складних випадках. Виявлено патерн-специфічні відмінності, що відповідає концепції еутиреоїдного патологічного синдрому.

5. **Розробив диференційований покроковий алгоритм лікування** з патерн-специфічними термінами втручань та критичними часовими вікнами для кожного типу органної недостатності, що доповнює та уточнює існуючі міжнародні рекомендації (WSES 2019, IAP/APA, BMJ Best Practice).

Практичне значення, зауваження та висновок

Результати мають безпосереднє застосування в хірургічній практиці:

1. **Доступність та економічна ефективність.** Алгоритм базується на доступних показниках (ЧСС, креатинін, MPV, SIRS), які можна

визначити в будь-якій лікарні. MPV входить до рутинного загального аналізу крові без додаткових витрат. Тиреоїдний профіль рекомендовано лише для складних випадків (опціонально). Час прийняття рішення: первинна стратифікація 0-6 годин, визначення патерну 6-24 години.

2. Конкретні протоколи для кожного патерну:

- **ранній респіраторно-ренальний:** раннє дренування черевної порожнини (4-8 доба), профілактична респіраторна підтримка, готовність до ранньої некректомії (медіана 5 діб);
- **пізній респіраторний:** відстрочені мініінвазивні втручання (24-40 доба), акцент на профілактику інфікування, максимально консервативна тактика;
- **ранній мультисистемний:** агресивна початкова терапія з першої доби, готовність до екстрених втручань, інвазивний гемодинамічний моніторинг.

3. Доведена клінічна ефективність:

- запобігання ОН у 33.3% пацієнтів високого ризику;
- збільшення черезшкірних дренувань рідинних скупчень в 2.43 раза при зменшенні відкритих операцій на 41%;
- скорочення госпіталізації майже на 2 тижні.

4. Економічний ефект:

- скорочення тривалості госпіталізації на 31.5% має пряме економічне значення;
- зменшення частоти відкритих операцій на 41% знижує як прямі, так і непрямі витрати;
- зниження частоти ускладнень зменшує потребу в тривалій інтенсивній терапії.

Зауваження

1. В розділі 3 при описі хірургічних втручань недостатньо деталізовані технічні аспекти виконання черезшкірних дренажів – діаметр дренажів, методи візуалізації, критерії видалення дренажів.

2. У розділі 4 варто було б порівняти ефективність розробленого алгоритму не тільки з BISAP та SIRS, але й з сучасною шкалою PASS (Pancreatitis Activity Scoring System).

3. В практичних рекомендаціях не вказано конкретні об'єми інфузійної терапії та темпи введення рідини для різних патернів у перші 24-48 годин.

Запитання

1. При якому мінімальному об'ємі рідинного скупчення Ви рекомендуєте виконувати черезшкірне дренажування при ранньому респіраторно-ренальному патерні?

2. Який оптимальний термін від початку захворювання для виконання першого КТ-контролю при різних патернах?

3. Що конкретно робили для запобігання ОН у кожного патерну? (рання інфузія? профілактична респіраторна підтримка? рання нутритивна підтримка?)

Наведені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної високої оцінки роботи.

Апробація результатів

Основні положення доповідались на трьох всеукраїнських конференціях «МЕДИЧНА НАУКА» (2022-2024). Опубліковано 6 наукових праць, включаючи статтю в журналі "Surgery Open Science" (Q2 Scopus, IF=1.7). Публікації адекватно відображають зміст дисертації та демонструють поетапне розгортання дослідження від ранніх предикторів до повного алгоритму.

ВИСНОВОК

Дисертація Левицького Г.О. «Диференційована хірургічна тактика при гострому тяжкому панкреатиті в залежності від прогнозування динаміки органної дисфункції» є завершеною науково-дослідною роботою,

в якій вирішено важливе завдання сучасної хірургії - підвищення ефективності лікування тяжкого гострого панкреатиту через впровадження патерн-орієнтованого підходу.

Робота виконана на високому методологічному рівні з використанням сучасних статистичних методів (кластерний аналіз, факторний аналіз змішаних даних, ROC-аналіз, дерева класифікації CHAID), містить вагомий наукові результати (ідентифікація 3 патернів ОН, валідована прогностична модель з чутливістю 94.9%, диференційований алгоритм лікування) та має безпосереднє практичне значення для хірургічних стаціонарів.

За актуальністю, науковою новизною, практичною значущістю та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії» затвердженого Постановою КМ України №44 від 12.01.2022 р., а її автор, Левицький Георгій Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 – Медицина.

Рецензент:

доцент закладу вищої освіти

кафедри хірургії №1

Полтавського державного

медичного університету,

к.мед.н.,

Дмитро ІВАЩЕНКО

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
З. Г. Бойко